

MAHKEMELERİN DAVA YÜKÜ YÖNETİMİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA: YÖNTEMSSEL SORULAR

Andreas LIENHARD- Daniel KETTIGER*

Çeviren: İsmail AKSEL**

Giriş

Davayükü yönetimi – mahkeme yönetiminin bir parçası olarak – özellikle, yargının kalitesinin sağlanmasının olduğu kadar yasal gecikmelerin ve yasal hakların ihlal edilmesinin de önüne geçilmesinin göz önünde bulundurularak davaların sonuçlandırılmasını garanti etme bakımından anahtar öneme sahiptir. Davayükü yönetimi aynı zamanda yargısal kaynakların tahsisinde ve davaların hâkimlere tahsis edilmesinde de bir yöntem olarak hizmet etmektedir. “Ağırlıklı davayükü sistemleri”** ABD’de iyi kurulmuş durumdadır, ancak kıta Avrupa’ında aynı ölçüde değildir. Bu makale davayükü çalışmalarının yöntemini ele almakta, yargı görevlilerinin ihtiyaçlarını belirlenmesi amacıyla, davayükünü değerlendirmede ve ağırlıklı davayükü durumlarında kullanılan oldukça çeşitli yöntemlerin olduğunu göstermektedir. Bir literatür taraması açıkça gösterecektir ki, yakın zamanda, tercih edilen bir yöntem veya bir iyi uygulama standardı olarak bile, davayükü ölçümüne bütüncül bir yaklaşımın ortaya çıkışı olası değildir.

129

---

* **Andreas Lienhard**, Kamu Hukuk Profesörü, Kamu Yönetiminin Yeterliliği Merkezi (Center of Competence of Public Management - CCMP) Sorumlu Yöneticisi, Bern Üniversitesi (İsviçre), e-mail: andreas.lienhard@kpm.unibe.ch; **Daniel Kettiger**, avukat, Kamu Yönetimi alanında master sahibi, Bern (İsviçre), e-mail: daniel.kettiger@kpm.unibe.ch.

** **İsmail AKSEL**, Hâkim, Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

** Buradaki ‘ağırlıklı davayükü sistemi’ teknik bir içerikte kullanılmış olup makale okunduğunda kavram daha iyi anlaşılacaktır. (Çeviren)

1. Mahkeme Yönetimi Unsuru Olarak Davayüğü Yönetimi

1.1. Mahkeme Yönetimi İçin Gittikçe Artan İhtiyaç

Dünyanın pek çok ülkesinde yargı, artan bir reform baskısı altındadır: bir yandan işyükü, mücadele edilmesi gerekli karışık meseleler ve usuli gereklilikler giderek artmakta, diğeryandan ise sorunlarla uğraşmak için nadiren ilave bir kaynak sağlanmaktadır.¹ Sonuç olarak, yargı otoriteleri (uzlaştırma ve tahkim yetkilileri, sulh hâkimleri, savcı ofisleri, mahkemeler) etkinliklerini artırmaya zorlanmışlardır. Ancak bu, nihayetinde sadece gerçekten etkili bir mahkeme yönetim sistemi ile başarılabilir.² Mahkeme yönetimi, mahkemelerde işlerin yürütülmesi, yani ‘mahkemenin yargılmasını ve hüküm vermesini sağlamak amacıyla gerekli kaynakları ve personeli sağlayan ve bunları sürdüren yönetsel aktiviteler’³ anlamına gelmektedir. Temel mesele mahkemelerin yönetsel* ve finansal yönetimidir. Zürih (İsviçre) Kantonu,

1 Kaynak; D. Kettiger, ‘Wirkungsorientierte Verwaltungsführung in der Justiz: Ausgangslage – Entwicklung – Thesen’, D. Kettiger (editör), *Wirkungsorientierte Verwaltungsführung in der Justiz –ein Balanceakt zwischen Effizienz und Rechtsstaatlichkeit*, 2003, sayfa 9 ve devamı;

G.Y. Ng, *Yargısal Organizasyonların Kalitesi ve Kontroller ve Denge* (Quality of Judicial Organisation and Checks and Balances), 2007, sayfa 15;

Yargının Etkililiği Avrupa Komisyonu (European Commission for the Efficiency of Justice - CEPEJ), *Avrupa Yargı Sistemleri, (European judicial systems)*, 2008: Yargının etkililik ve kalitesi (Efficiency and quality of justice).

2 Kaynak; A. Lienhard, Yönetici Kontrolü ve Mahkeme Yönetimi (Supervisory Control and Court Management), 2009, *Uluslararası Mahkeme Yönetimi Dergisi 2, (International Journal for Court Administration 2)*, no. 1; Ph. Langbroek & B. Mahoney, Etkili Mahkeme Yönetiminin Önemi (The Importance of effective Court Administration), 2001, *Uluslararası Mahkeme Yönetimi Dergisi 1 (International Journal for Court Administration 1)*, no 1, sayfa 1;

St. Henley & J. H. Suhr, Mahkemelerin İdaresi, Bağımsızlığı ve Hesapverebilirliğinde Mahkeme Yönetiminin Rolü (The Role of Court Administration in the Management, Independence, and Accountability of Courts), 2004, *Florida Barosu Dergisi (The Florida Bar Journal) 78*, no. 3.

3 R. Kiener, *Richterliche Unabhängigkeit*, 2001, s. 292.

* ‘yönetsel’ kelimesi ‘administrative’ kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. İngilizcede yönetim için kullanılan iki kavram olan ‘administration’ ve ‘management’ kelimelerinden ilki daha çok ‘işletmecilik’ diğeryise ‘kamu yönetimi’ ile ilgili konularda kullanılmaktadır. Bu çalışmada aradaki ayrımı vurgulamak amacıyla ‘administration’ kelimesi ‘işlerin yürütülmesi’, ‘management’ kelimesi ise ‘yönetim’ olarak çevrilmiştir. (Çeviren)

Kanton Yüksek Mahkemesi önceki başkanı Rainer Klopfer, mahkeme yönetiminin önemini şu şekilde açıklamaktadır; “Hizmet sunan başlıca kurum ve en önemli denetleyici yapı olarak bir mahkeme, profesyonel ve etkili bir şekilde işlerin yürütülmesine ihtiyaç duyar. Bu ise yönetimsiz olmaz, ancak bu, hiçbir şekilde yargıçların bağımsızlığından taviz verileceği anlamına gelmemektedir. Tam aksine bu, hâkimlerin asıl görevleri olan ‘karar verme’ faaliyetini daha iyi yerine getirebilmeleri için onlara daha iyi çalışma şartları yaratır”⁴

1.2. Mahkeme Yönetiminde Temel Bir Unsur Olarak Davayükü Yönetimi

Son zamanlarda, mahkeme yönetimini teoride ve uygulamada geliştirmeye yönelik çabalar, iyi mahkeme yönetimi sistemi için çok önemli birkaç etkenin belirlenmesini sağladı.⁵ Yargının en önemli kaynağı insan kaynağıdır. Bir mahkemeyi düzenli biçimde yönetebilmek için, bir kimsenin, mahkeme önüne gelen davaların düzgün şekilde ele alınmasında hâkim ve memurların hangi kapasiteye sahip olduklarını bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, davayükü yönetimi,⁶ gerek yasal gecikmelerin gerekse de yasal hakların ihlal edilmesinin önüne geçme (davaların ideal zamanda çözülmesi) ve yargılamanın kalitesi bağlamında (maddî ve usulî bakımdan davaların doğru şekilde çözülmesi) hüküm vermeyi garanti altına alma bakımından kritik öneme sahiptir.⁷ Davayükü yönetimini uygulamak için öncelikle davayükünü ölçmeye ihtiyaç vardır (aynı zamanda işyükü olarak da ifade edilmiştir). Bu makalenin temel odak noktasını davayükü çalışmalarının yöntembilimi oluşturmaktadır (başlık 3 ve 4). Bununla birlikte, yöntemsel

---

⁴ R. Klopfer, *Neue Zürcher Zeitung*, 20 Haziran 2005, sayfa 35.

⁵ Kaynak; Lienhard, yukarıdaki dipnot 2, no. 25 ve devamı; İsviçre için cf. Bericht vom 10 Ağustos 2001 der Parlamentarischen Verwaltungskontrolstelle vom 10 Ağustos 2001 zuhanden der Geschäftsprüfungskommission des Ständerates, BBl 2002, 7641 ve devamı.

⁶ Dava yönetimi ile karıştırılmamalıdır: davayükü yönetimi her bir davaya düşen iş yüküne odaklanmaktadır, dava yönetimi ise buna ilaveten ayrıca dava akışı gibi diğer unsurlara da odaklanmaktadır.

⁷ Kaynak; Lienhard, yukarıdaki dipnot 2, no. 33 & 61; Henley & Suhr, yukarıdaki dipnot 2.

soruların daha iyi anlaşılması için, öncelikle bir tahsis^{**} aracı olarak davayüğü yönetimi üzerinde durulması gerekmektedir (başlık 2).

2. Tahsis Etme Aracı Olarak Davayüğü Yönetimi

2.1. Yargısal Kaynakların Tahsis Edilmesi

Yargısal kaynakların tahsis edilmesi konusu ele alındığında, temel sorulardan biri, bir mahkemenin halka hizmet sunarken ihtiyaç duyacağı hâkimlerin, yarı-yargısal memurların^{***} ve mahkeme yardımcı personelinin sayısını üzerinedir. Mahkemenin önüne gelen tüm davaları çözebilmek için kaç yargı görevlisine (hâkim, adlî yardımcı ve memur) ihtiyaç duyulduğunu belirlemede mahkemenin işyükünün net bir şekilde ölçülmesi odak noktasını oluşturmaktadır.⁸ Ağırlıklı davayüğü sistemleri, mahkeme yönetim sistemleri tarafından, yargısal işyükünü ve kaynak gereksinimlerini belirlemede kullanılan en yaygın ve beklili de en iyi yöntemdir.⁹

Bu sistemler ABD’de iyi kurulmuştur; çıkışı 1970’lerin sonlarına kadar dayanır.¹⁰ Eyalet Mahkemeleri Milli Merkezi (The National Center for State Courts), örneğin, bu tür çalışmaları en az 11 eyalette

** İngilizce “allocation” kelimesinin karşılığı olarak kullanılan “tahsis” kelimesi, kullanım bakımından makalede, hem insan kaynaklarının ya da parasal nitelikteki kaynakların tahsisi, hem de davaların bir mahkeme ya da daireye tahsis edilmesi, yani “işbölümü” anlamında kullanılmıştır. (Çeviren)

*** ‘yargı-yargısal memurlar’ kavramı ile başta Almanya olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinde mahkemelerde görev yapan, bizde ise teoride ve bazı belgelerde ‘adlî hizmet uzmanı’ olarak geçen, ancak uygulamada yer verilmeyen, statü olarak hâkimler ile diğer memurlar arasında yer alan görevliler kastedilmektedir. (Çeviren)

8 Kaynak; Wisconsin, Eyalet Mahkemeleri Ofisi (State Courts Office) Yöneticisi, *Yargısal İhtiyaçlar Değerlendirmesi (Judicial Needs Assessment 2006)*, Sonuç Raporu (Final Report), sayfa 7.

9 Kaynak; St. Stenz, Sınırlı Yargı Mahkemelerinde Ağırlıklı Davayüğü Çalışmalarının Geliştirmek (Improving Weighted Caseload Studies in Limited Jurisdiction Courts), 1988-1989 *Yargı Sistemi Dergisi (The Justice System Journal)* 13, no. 3, sayfa 379.

V.E. Flango ve diğerleri, *Hâkimlerin ve Mahkeme Yardımcı Personelinin İhtiyaçlarının Belirlenmesi (Assessing the Need for Judges and Court Support Staff)*, Devlet Mahkemeleri Milli Merkezi (National Center for state Courts), 1996, sayfa 14.

10 Kaynak; Wisconsin, Eyalet Mahkemeleri Ofisi (State Courts Office) Yöneticisi, yukarıdaki dipnot 8, sayfa 7; St. Caylor, *Hâkimlerin İhtiyaçlarının Ölçülmesi (Measuring the Need for Judges)*, 2000, sayfa 35.

yürütmüştür.¹¹ 2000’de, ağırlıklı davayüğü sistemlerinin en az 15 eyalette kullanıldığı tahmin edilmektedir.¹² Ayrıca bu ülkede, federal bölge mahkemelerinde davayüğü ile ilgili uzun süreli deneyimler bulunmaktadır.¹³ Bu konuda, yaklaşık son 40 yılda ABD’deki davayüğü çalışmalarındaki gelişmeyi yansıtan oldukça fazla miktarda kaynak bulunabilir.¹⁴

Kıta Avrupası’nda, bununla birlikte, davayüğü çalışmaları çok iyi bilinmemekte ve bunun sonucu olarak, davayüğü sistemleri yargısal kaynakların tahsisinde nadiren kullanılmaktadır. Alman ilk derece ve ikinci derece sivil mahkemelerinde¹⁵ davayüğü analizleri 1970 lerin başında yapılmıştır. Davayüğü yönetiminde öncülerden biri ise Hollanda’dır.¹⁶ Ancak, sadece son zamanlarda davayüğü tekrar başlıca araştırma konusu haline gelmiştir. Örneğin, İsviçre’de iyi mahkeme yönetimini hedefleyen girişimin bir parçası olarak son zamanlarda

¹¹ Kaynak; B.J. Ostrom ve diğerleri, *Florida Delfi-temelli Ağırlıklı Davayüğü Projesi (Florida Delphi-based Weighted Caseload Project)*, Projenin Geçmişi (History of the Project), 2000, sayfa 3 ve devamı.

¹² Kaynak; Caylor, yukarıdaki dipnot 10, sayfa 35.

¹³ Kaynak; B.S. Meierhoefer ve diğerleri, 1972’den 1983’e Bölge Mahkemelerinde Davayüğü Deneyimleri: Bir Hazırlık Analizi (The Caseload Experiences of the District Courts from 1972 to 1983: A Preliminary Analysis), FJC Personel Çalışması (FJC Staff Paper), Federal Yargısal Merkez (Federal Judicial Center) 1985.

¹⁴ Kaynak; örneğin – daha önce bahsedilenler dışında – A.M. Bickel, *Yüksek Mahkemenin Davayüğü ve Bu Konuda Ne Yapılabileceği (Caseload of the Supreme Court and what, if Anything, to do About It)*, 1973; J. Jacoby, *Savcılar İçin Davayüğü Sistemleri (Caseweighting Systems for Prosecutors)*, Rehberler ve Yöntemler (Guidelines and Procedures), 1987; V.E. Flango ve diğerleri, *HEyaletler Hâkimlerin İhtiyaçlarını Nasıl Belirler (How do States Determine the Need for Judges, 1993)*; A.B. Aikman ve diğerleri, *Florida’da Hâkimlik İhtiyaçları Sürecinin Dizayn Edilmesi (Designing a Judgeship Needs Process for Florida)*, Gryphon Danışma Hizmetleri (Gryphon Consulting Services), 1998.

¹⁵ ‘Richterzeitstudien’ başkanlığı altında, kaynak; Bundesrechtsanwaltskammer (ed.), *Tatsachen zur Reform der Zivilgerichtsbarkeit*, Cilt: II, 1974, sayfa 60 ve devamı; Bundesrechtsanwaltskammer (ed.), *Tatsachen zur Reform der Zivilgerichtsbarkeit*, Cilt I, 1974, sayfa 182 ve devamı; G. Griebeling, *Die Arbeitszeit des Richters*, DRiZ 71, sayfa 228 ve devamı; yöntem ile ilgili olarak kaynak aynı zamanda; R. Zwiesele & R. Bender, *Betriebswirtschaftliche Methoden und Vorschläge zur Verbesserung der Justizorganisation*, in R. Bender (ed.), *Tatsachenforschung in der Justiz*, 1972, sayfa 211 ve devamı.

¹⁶ R. Depré ve diğerleri, *Etude de faisabilité de la mise en oeuvre d’un instrument de mesure de la charge de travail destiné au siège*, sayfa 3.

birkaç davayüğü çalışması başlatılıyor iken¹⁷ Belçika Adalet Bakanlığı bir seri çalışma yaptırmıştır.¹⁸

2.2. Davaların Tahsis Edilmesi

Davayüğü yönetiminin bir başka amacı ise davaların mahkemelere, dairelere ya da hâkimlere tahsis edilmesidir. Her bir davanın aynı miktarda işi çıkarmayacağını söylemeye gerek yoktur. Düzgün bir dava dağılımı ve ihtiyaç duyulan kaynakların güvenilir bir temelde tahsis edilmesini sağlamak için, personel kaynağı ve herhangi bir alandaki davanın (ya da dava türünün) ortalama olarak ihtiyaç duyduğu çalışma saati hakkında biraz bilgi sahibi olmak gereklidir. Bir mahkemede iyi çalışma ortamı, bu sayede ve mahkemenin daireleri arasındaki ‘yasal uyum’un varlığının garanti edilmesi sayesinde sürdürülebilir. Davayüğü yönetimi kontrol ile yakından bağlantılıdır; bu nedenle davayüğü yönetimi aynı zamanda bütünleşik bir kontrol sisteminin de bir bileşeni olarak değerlendirilebilir.¹⁹ İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi’nin önceki Mahkeme Başkanı, Arthur Aeschlimann, bu durumu şöyle özetlemektedir: ‘Her bir daire başkanı, bireysel davayükünü güncel halde tutabilmek için dairesindeki üyeler ve personel ile birlikte çalışmak zorundadır.’²⁰

134

3. Ağırlıklı Davayüğüne Yöntemsel Yaklaşımlar

3.1. Ağırlıklı Davayüğü: Davayükünden İş Yüğüne

Basitçe ifade etmek gerekirse, bir ağırlıklı davayüğü sistemi mahkeme davayükünü mahkeme görevlilerinin işyüküne dönüştürmek için kul-

---

¹⁷ Kaynak; A. Lienhard & D. Kettiger, ‘Geschäftslastbewirtschaftung bei den Gerichten’, 2009 ZBl, sayfa 413 ve devamı; Yazar halen İsviçre Federal İdare Mahkemesi için bir davayüğü çalışmasını devam ettirmektedir.

¹⁸ R. Depré ve diğerleri, *aynı kaynak*, sayfa 3.

¹⁹ Mahkeme yönetiminin kontrol edilmesi ile ilgili olarak kaynak; A. Lienhard, İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi: Yönetim Mekanizmasının Anayasal Bir Değerlendirmesi (The Swiss Federal Supreme Court: A Constitutional Assessment of Management Mechanisms), 2008, *Mahkeme Yönetimi Uluslararası Dergisi (International Journal for Court Administration 1)*, no. 2.

²⁰ A. Aeschlimann, ‘Justizreform 2000 – Das Bundesgericht und sein Gesetz’, 2008 ZBl, sayfa 413.

lanılır.²¹ Davalar karışık bir şekilde çeşitlenir ve farklı dava türleri hâkim ve mahkeme yardımcı personelinin farklı miktarlarda zaman ve dikkatini gerektirir.²² Dosyaların sıraya göre verilmesi, işyükünün hâkimler, yarı-yargısal personel ve yardımcı personel arasında eşit bir şekilde dağıtılması konusunda çok az elverişli bir yöntemdir. Sadece açılan toplam dava sayısındaki artış, davayüğü ile baş edilmesi için harcanması gerekli zamanın iyi bir göstergesi değildir. Bir davanın getireceği yükün açık bir göstergesi olmaksızın bütün davalar eşit, yani her biri 'bir birim' ağırlığında sayılacaktır. Getirdikleri işyüğü farklılıklarını dikkate almaksızın dava sayısı üzerine odaklanmak; anlaşmalı bir trafik davasının çekişmeli bir fikri mülkiyet davası ile eşit olduğu anlamına gelmektedir, ancak her bir dava türünün getireceği yükün diğerinden farklı olduğu gayet iyi bilinir. Ağır olmayan bir dava, işyüğü ile doğrudan bağlantılı değildir ve bunlar hâkim ve yardımcı personel ihtiyacı konusunda sadece son derece küçük bir göstergedir. Bu nedenle, ihtiyaç duyulan iş ve zaman miktarının tahmin edilmesi, ihtiyaç duyulan kaynakların belirlenmesi bakımından bir önkoşuldur.²³ Ağırlıklı işyüğü sisteminin faydaları, yargılama faaliyeti benzer davalarla uğraşmak olarak sınırlandırılmış olan mahkemeler bakımından, karmaşıklığın değişkenliği düşüncesi bakımından daha az önemlidir. Bu mahkemelerde, eldeki davalar sabit ve düzenli kalır, ağırlıklı olmayan davayüğü ölçümleri işyükünün adilce eşit bir şekilde dağıtılmasına elverişlidir.²⁴

Bu bağlamda işyüğü, ehliyetli bir kişinin belirlenen zaman içerisinde üstesinden gelebileceği belli bir iş türünün miktarı anlamına gelmektedir. Ancak, sadece belirli bir yöntem ve kalite standardına göre, belirli bir organizasyon çerçevesinde daha önceden belirlenmiş bir süreci takip ederek çalışırken.²⁵ Dava işyükünün, ihtiyaç duyulan tam zamanlı personel sayısı bağlamında değerlendirilmesi önemlidir (yargı-

---

²¹ Kaynak; Flango ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 19; Lienhard, yukarıdaki dipnot 2, no. 61.

²² Kaynak; Flango ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 19.

²³ Kaynak; Flango ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 19, Bundesrechtsanwaltskammer (Editör), Cilt II, yukarıdaki dipnot 15, sayfa 60.

²⁴ Kaynak; Flango ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 19 ve devamı, Caylor, yukarıdaki dipnot 10, sayfa 35.

²⁵ Kaynak; Depré ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 16, sayfa 2.

sal tam-zamanlı eşdeğer, TZE).²⁶ Örneğin, işyükünün, tam-zamanlı yardımcı personelin dava başına yıllık çalışma saatinin yüzdelik dilimi olarak ifade edilmesi ya da ‘hâkim yıl değeri’²⁷ referans olarak kullanılması suretiyle bu yapılabilir. İşyükünü etkileyen önemli faktörler, dava türleri (yargılama yapılması gerekli işler), yargılama usulü türleri ve organizasyonel çatıdır. Böylelikle, yargı görevlilerinin sadece ofislerinde dava ile uğraşmaları, işlerini yalnız yapıyor ve düşüncelerini e-mail ile paylaşıyor olmaları ya da hâkimlerin ifade almayı taraflar ve onların avukatları ile yapıp yapmamaları farklılık yaratacaktır.²⁸ Aynı zamanda mahkeme binasının büyüklüğü de bir ölçüde önemli görünmektedir.²⁹ Yargı görevlileri bütün çalışma günlerini dava ile ilişkili konulara tahsis edemezler. Buna bağlı olarak, ağırlıklı dava yükü sistemleri aynı zamanda dava ile alakalı olmayan işler için harcanan zamanın da bilinmesini gerektirmektedir. Dava ile alakalı olmayan işlerin dört temel şekli belirlenebilir:³⁰

– *Genel (dava ile ilgili olmayan) mahkeme yönetimi*: Tüm kürsü ya da dava ile ilgili olmayan; rutin ofis işleri, mahkeme komite toplantıları, personel toplantıları, personel işleri, mahkeme projeleri ile ilgili işler ve mahkeme başkanının görevleri gibi çalışmalar için harcanan zamanı kapsamına almaktadır.

²⁶ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki dipnot 18, sayfa 434.

²⁷ ‘Hâkim yıl değeri’ bir tam-zamanlı hâkimin yıllık olarak dava ile ilgili konulara harcamayı beklediği ortalama zaman miktarı süresi anlamına gelmektedir. Kaynak; Stenz, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 380; Caylor, yukarıdaki dipnot 10, sayfa 38.

²⁸ Kaynak; Bundesrechtsanwaltskammer (Ed.), Cilt II, yukarıdaki dipnot 15, sayfa 35 ve devamı; avukatların işyüküne olası etkileri ile ilgili kaynak; T. Dalton & J.M. Singer, *Bir Hacim Sorunu: Hiyerarşik Çizgi Modellemesinin Kullanılarak Mahkeme Etkililiğinin Bir Anaslizi (A Matter of Size: An Analyse of Court Efficiency Using Hierarchical Linear Modelling)*, Çalışma belgesi, 2009, sayfa 13 ve devamı.

²⁹ Kaynak; Bundesrechtsanwaltskammer (Ed.), Cilt II, yukarıdaki dipnot 15, sayfa 61 ve devamı; Dalton & Singer, yukarıdaki dipnot 28, sayfa 13 ve devamı.

³⁰ Dava ile ilgili olmayan işler üzerine genel bir değerlendirmenin bulunabileceği kaynak; Wisconsin Eyalet Mahkemeleri Ofisi Yöneticisi (Wisconsin Director of State Courts Office), yukarıdaki dipnot 8, Ek 1, sayfa A-1; yazar ayrıca hemen hemen özdeş bir listeyi, yakın zamanda İsviçre Federal İdare Mahkemesi’nde yürüttüğü bir projede de kullanmaktadır; aynı zamanda bakınız; B. Ostrom & N. Kauder, *(Eyalet Mahkemelerinin İşinin Değerlendirilmesi (Examining the Work of State Courts) 1997*, sayfa 97.

– *Yargısal eğitim ve öğrenim*: Tüm kürsü ya da dava ile ilgili olmayan; temel yargısal eğitimi ve kaliteli personel için ileri seviye eğitimi, yargısal konferanslara katılımı ve sonuç raporlarının, hukuk konusundaki makalelerin ve yasal literatürün okunmasını içeren çalışmalar için harcanan zamanı kapsamına almaktadır.

– *Topluluk çalışmaları ve kamuya erişim*: Tüm kürsü ya da dava ile ilgili olmayan; parlamento veya hükümet kurul ve komisyonları, topluluk eğitimi (üniversitelerdeki dersler de dâhil), diğer yargısal otoritelerin kurulları ve baro toplantıları gibi kamuya erişim durumları için harcanan zamanı kapsamına almaktadır.

– *Özel işler*: Tüm kürsü ya da dava ile ilgili olmayan; kişisel işler, hastalık veya izin nedeniyle mahkeme dışına yapılan tüm seyahatler³¹ için harcanan zamanı kapsamına almaktadır.

Yargı görevlilerinin işyükünü ya da davayükünü hesaplarırken, farklı kategoriler içinde yer alan dava ile ilgili olmayan işler için harcanan çalışma süresinin ölçülmesine gerek bulunmamaktadır. Mahkeme yönetimi bakımından konuya yaklaşıldığında ise, dava ile ilgili olmayan farklı iş kategorileri için ne kadar çalışma süresi sarf edildiğinin bilinmesi, mahkeme genel idarî masraflarının ölçülmesi bağlamında, davayüğü yönetimi bağlamına göre daha önemlidir.

3.2. Spesifik Durumlar İçin Kullanılan Zamanın Ölçülmesi

Muhtemelen, ağırlıklı davayükünü belirlemek için en çok bilinen ve en yaygın şekilde kullanılan yöntem;³² yargısal iş miktarının, dava türlerine göre dava içindeki başlıca olaylar için zaman çalışmaları yoluyla ölçülmesidir.³³ İlk adımda, belli bir dava türünde olan olaylar

---

³¹ ABD seyahat süresi genellikle kendi içinde bir kategori olarak kabul edilir. Kaynak; Wisconsin Eyalet Mahkemeleri Ofisi Yöneticisi (Wisconsin Director of State Courts Office), yukarıdaki dipnot 8, Ek 1, sayfa A-1.

³² En azından ABD’de; yöntem aynı zamanda Almanya’da da kullanıldı. Kaynak; Bundesrechtsanwaltskammer (editör), Cilt I, yukarıdaki dipnot 15, sayfa 184 ve devamı.

³³ Kaynak; Ostrom & Kauder, yukarıdaki dipnot 30, sayfa 93; H. Hurst, (Genç Yargılama Sistemi Personeli İçin İşyükü Ölçümü: Uygulama ve İhtiyaçlar (Workload Measurement for Juvenile Justice System Personnel: Practices and needs), 1999, *JAIBG Bülteni* (JAIBG Bulletin) sayfa 2; *Yargısal İşyükünün Değerlendirilmesinin Ağırlıklı Davayüğü Yöntemleri ve İlave Hâkim İhtiyacının Belgelendirilmesi Konularında Özet Bilgi* (Information Brief on Weighted Caseload Methods of Assessing Judicial Workload and

tespit edilmelidir. Bunun sahası, dava elden çıkmadan ya da mahkeme önüne gelmezden evvel yapılan bütün rutin işler anlamına gelen hazırlık işlerinden, yargılama sonrası işlere kadar uzanmaktadır.³⁴ İkinci adımda, bu olayların olma sıklığı belirlenmelidir. Üçüncü adım, bir dava türündeki her bir özel olay için yargı görevlileri tarafından harcanan ortalama zamanın ölçülmesidir. Tüm bu olaylar için harcanan toplam ortalama zaman, ağırlıklı davayükünü yansıtacaktır.

3.3. Dava Başına Düşen Toplam Ortalama Sürenin Ölçülmesi

Bir başka yaklaşım ise belli bir dava için ihtiyaç duyulan toplam sürenin ölçülmesidir – bunun anlamı bir davaya dâhil olan bütün yargısal görevliler tarafından davanın devamı süresince ihtiyaç duyulan süredir. Bu yöntem, yazarlar tarafından benimsenen ve İsviçre Federal İdare Mahkemesi'nde devam etmekte olan davayükü çalışmasında kullanılan yöntemdir.³⁵ Daha uzun bir periyodun (örneğin altı ay) sona ermesinin ardından, bütün yargısal görevliler her bir dava için ayırdıkları süreyi kaydederler. Belirlenmiş bir periyottan sonra, belli bir dava türü için gerekli ortalama sürenin hesaplanması mümkün olacaktır. Bu, her bir dava türü için ağırlıklı davayükünü sonuç verecektir.

Bu yöntemin dezavantajı ise, tüm sürece bir 'kara kutu' olarak bakılmasının gerekmesidir. Davayı görmek için kullanılan zaman ile spesifik durumlar ya da çalışma aşamalarının işyükü hakkında herhangi bir bilgi elde edilemez. Bu nedenle, İsviçre Federal İdare Mahkemesi'nde son zamanlarda yapılan çalışmada, bir dava ile ilgili olarak iki farklı çalışma süresi kategorisi belirlenmiştir: bir yandan yargılama öncesi aşamadaki işler için kullanılan zaman, diğer yandan doğrudan yargılama ile ilgili işler için kullanılan zaman. Özbildirim raporları* hâkimler ve mahkeme yardımcı personeli hakkında bilgi toplamanın en doğ-

Certifying the need for Additional Judges), Florida Yasama, (The Florida Legislature), Rapor No. 97-67, sayfa 3.

³⁴ Kaynak; Wisconsin Eyalet Mahkemeleri Ofisi Yöneticisi (Wisconsin Director of State Courts Office), yukarıdaki dipnot 8, sayfa 10; Bundesrechtsanwaltskammer (editör), Cilt I, yukarıdaki dipnot 15, sayfa 184 ve devamı.

³⁵ Deneysel nitelikteki bu çalışmanın sonucu muhtemelen 2011 sonunda yayımlanacaktır.

* 'özbildirim raporu' kavramı İngilizce 'self-report' kelimesinin karşılığı olarak kullanılmış olup, kişilerin kendileri hakkında düzenledikleri rapor anlamında kullanılmaktadır. (Çeviren)

ru yolu olarak kabul edilmektedir, çünkü bu raporlar mahkemelerin sürece doğrudan katılımlarını (ve ortak olmalarını) gerektirmektedir ve mahkeme odasında olup olmadığına bakılmaksızın bütün aktiviteleri kapsamaktadır.³⁶ Ancak hâkimler katılımı reddederse bir uyum sorunu olabilecektir.

3.4. Tahmini Değerler

Ağırlıklı davayükünü kullanmak için, her bir dava türü için tahmini çalışma süresine dayalı yöntemler de kullanılabilir. 2008’de, Bern Üniversitesi, İsviçre’deki bütün en üst seviye kanton idare mahkemelerini ve sosyal güvenlik mahkemelerini içeren kapsamlı bir araştırma yürüttü.³⁷ Araştırmanın bir kısmı belirli 19 dava türünde dava başına harcanan ortalama zamanın değerlendirilmesinden ibaretti. Araştırmaya katılanlar, her bir dava türü için harcanan tahmini süreyi TZE’nin (yargısal tam-zamanlı eşdeğer) yüzdelik oranı olarak belirtmek durumundaydılar.³⁸

Tahmini çalışma süresine bağlı bir diğer yöntem ise Delfi Yöntemidir.³⁹ Bu yaklaşım, dava ağırlıklarını belirleyebilmek amacıyla iki şekilde uygulanabilir; dava türlerine ya da dava işlerine odaklanarak.⁴⁰ Uzmanlar (bizzat hâkimlerin kendisi ya da hâkimler tarafından atanmış harici uzmanlar) tarafından tahmin edilen ağırlıklı davayükü ilk aşamayı oluşturmaktadır. Daha sonra uzmanlar her bir tekrarlamının sonrasında (normalde iki ya da üç tekrarlama olacaktır) meslektaşlarının görüşlerini yeniden gözden geçirecekler ve sonra da grup tahmin-

---

³⁶ Kaynak; Flango ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 119.

³⁷ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki dipnot 18, sayfa 413 ve devamı.

³⁸ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki dipnot 18, sayfa 420.

³⁹ Kaynak; *Yargısal İşyükünün Değerlendirilmesinin Ağırlıklı Davayükü Yöntemleri ve İlave Hâkim İhtiyacının Belgelendirilmesi Konularında Özet Bilgi (Information Brief on Weighted Caseload Methods of Assessing Judicial Workload and Certifying the need for Additional Judges)*, yukarıdaki dipnot 33, sayfa 3; Hurst, yukarıdaki dipnot 33, sayfa 3; Ostrom ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 11, sayfa 5; Flango ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 73 ve devamı.

⁴⁰ Kaynak; *Yargısal İşyükünün Değerlendirilmesinin Ağırlıklı Davayükü Yöntemleri ve İlave Hâkim İhtiyacının Belgelendirilmesi Konularında Özet Bilgi (Information Brief on Weighted Caseload Methods of Assessing Judicial Workload and Certifying the need for Additional Judges)*, yukarıdaki dipnot 33, sayfa 3; Flango ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 9, sayfa 73.

lerinin sonuçlarına dayalı olan kişisel tahminlerini düzeltebileceklerdir. Delfi Yöntemi ABD’de birkaç eyalette (Alabama, Arkansas, Georgia, Maryland, Michigan, Pennsylvania ve Güney Dakota gibi) kullanılmıştır. Yöntem, hem devam etmekte olan çalışma süresi araştırmalarına ilave olarak (hâkimler, yarı-yargısal görevliler ya da mahkeme personeli için fark etmeksizin) hem de dava olayları için kullanılan zamana yönelik deneysel bir çalışma olmaksızın, bir ağırlıklı davayüğü sistemi kurmak amacıyla kullanılmıştır.⁴¹ Delfi Yöntemi’nin başlıca zayıflıkları; soru dizaynına dayalı spesifik soruların karşılığı olması, anlık düşüncelere dayanması, bir görüş birliğine zorlaması ve kişisel tahminlere dayalı olmasına karşın kesinlik yanılgısı oluşturmastır (genellikle uzmanlar doğrudan katıldıklarında).⁴²

Mahkemelerde ağırlıklı davayüğü çalışmalarına yönelik teşebbüsler – en azından İsviçre’de – genellikle ve öncelikle tahmini değerlere dayanmaktadır; bazı davalarda araştırdıkları değerler, istatistiksel olarak belirlenen gruplara dâhil kişiler (genel kuruldaki, dairedaki oturum) tarafından, daha önceden belirlenmiş bir derecelendirme temelinde (soru kâğıdına değerlendirmeye bağlı olarak cevap verilmesi) yapılan bireysel değerlendirmeleri yansıtmaktadır. Kullanılan derecelendirme özettir, örneğin ağırlıklı sistemi kendine özgü şekilde yansıtır, bir diğer ölçüm ya da tahmin sistemi ile – ve kesinlikle de TZE ile – doğrudan bağlantılı olması beklenemez.⁴³ Ayrıca, derecelendirme alt ve üst değerler ile sınırlandırılmıştır; olası en düşük değer (örneğin 1) ve olası en yüksek değer (örneğin 5) daha önceden belirlenmiştir. Dahası, ortalama yükü ifade eden işyükü derecelendirmesinin ortanca değerine (1’den 5’e kadar devam eden bir derecelendirmede 3 değeri) daha önceden karar verilmiştir. Bu tür bir prosedür ile, başlangıçta, derecelendirmenin doğrusal olup olmayacağı (örneğin değerler arasındaki fark ya değer farklılığının daima aynı büyüklükte olup olmayacağı) veya farklılaşma gösterip göstermeyeceği açık değildir.⁴⁴

---

⁴¹ Caylor, yukarıdaki dipnot 11, sayfa 5.

⁴² Kaynak; Ostrom ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 11, sayfa 5.

⁴³ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki dipnot 18, sayfa 422.

⁴⁴ Derecelendirilmiş yanıtları olan bir gösterge çizelgesinin doğrusal olup olmadığı sorusu, değerlerin kesin, sözlü tanımlanmasına bağlıdır. Örneğin, ‘tamamen aşıldı / kısmen aşıldı / tatmin edici / kısmen tatmin edici değil / tamamen tatmin edici değil’

Diğer yandan, tahmin edilmiş değerlere dayalı ağırlıklı davayüğü sisteminin dezavantajı, dava başına tahmin edilen çalışma günü ve çalışma saati değerleri ile ilgili olarak güvenilirliğin bulunmamasıdır. Bu yüzden, sonuçları TZE ve 'hâkim günleri' yöntemleri ile uzlaştırmak mümkün değildir. Diğer yandan, yazarlar tarafından yürütülen araştırmalar göstermektedir ki, daha önce bahsettiğimiz yaygın araştırmadan⁴⁵ alınan, belirli bir dava bakımından dava başına düşen tahmini işyükü, federal ve kanton⁴⁶ seviyesindeki⁴⁷ mahkemeler tarafından kendi içlerinde yürütülen davayüğü yaklaşımlarının sonuçları ile karşılaştırılırsa arada değişken olmayan bir ilişki bulunacaktır. Örneğin, sigortaların geçersizliği davaları işyükü; planlama, inşaat ve çevre hukuk davalarının iş yükü ile karşılaştırıldığında değişken olmayan derece 3:5 şeklindedir. Yargı görevlileri tarafından yapılan tahmin ile oluşturulan işyükü kategorileri arasındaki ilişki, oransal olarak değişken olmayan ve mantıklı kabul edilebilecek güvenilir bir değerdir.⁴⁸

4. Federal Eyaletlerde Karşılaştırma* Sorunu

Davayüğü çalışmalarının ortaya çıkarmayacağı bir şey vardır; bunlar bir mahkemenin etkin ve etkili biçimde çalışıp çalışmadığı sorusuna cevap vermezler. Bu soruya cevap verebilmek için, mahkemeler arasında kıyaslama yapmayı mümkün kılacak kıyas noktalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Yargının bütünleşik bir yapıda olduğu ve ortak usul

derecelendirmesi doğrusal değildir, çünkü deneyimlerimize göre, cevap verenler tatmin edici olmaktan çok az daha iyi olan işler için 'kısmen aşıldı'yı işaretlemektedir, ancak en üst dereceyi sadece tam anlamıyla mükemmel olan işler bakımından işaretlemektedirler. Uygulamada, aynı derecelendirmeler farklı kültürlerde farklı şekillerde dillendirilmiş ve kullanılmıştır: 1'den 6'ya kadar dereceli geleneksel (İsviçre) okulu işaretleme sistemi, devlet okullarında ağırlıklı biçimde doğrusal değerlendirme sistemi olarak kullanılmaktadır (genellikle 12 sorunun olduğu bir test ve her bir soru yarım puana sahip, 8 puanlık bir sonuç geçmek için yeterli), üniversitelerde ise eğilim, tatmin etme derecesinde çok daha hızlı bir artış yönündedir.

⁴⁵ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki dipnot 18, sayfa 422.

⁴⁶ İsviçre Federal Mahkemesi 2008'de, hâkim ve memurlara her dava türü için davaların ağırlığını 1'den 5'e kadar bir derecelendirme içerisinde (ortalama davayüğü 3 kabul edilerek) tahmin etmelerine izin verdiği bir araştırma yaptı.

⁴⁷ Bu çalışmaların sonuçları kamuya açık hale getirilmemiştir.

⁴⁸ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki dipnot 18, sayfa 435.

* Bu çeviride, İngilizce 'benchmarking' kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. (Çeviren)

kurallarının olduğu merkezî devletlerde, aynı türdeki mahkemelerin etkililiği ve etkinliği hakkında bilgi elde etmeye elverişli kıyas noktalarını bulmak için standart bir ağırlıklı davayüğü yönteminin uygulanması mümkün olmalıdır. Güçlü bir şekilde federal yapılanmaya sahip ülkelerde ise, ABD ve İsviçre'deki örneklerinde görüleceği üzere, bu gerçekte imkânsızdır.

ABD'de, ağırlıklı olan genel yargı dava türlerinin sayısındaki farklılaşma, yargısal işyüğü değerlendirmesi çalışmalarının her bir eyaletin ihtiyaçlarına göre ayarlanması gerektiği anlamına gelmektedir.⁴⁹ Sonuç olarak, eyaletler arasında dava ağırlıklarını karşılaştırmak çok zor. Eyaletler bir davayı aynı şekilde değerlendiriyor gibi görünse de, dava ağırlıkları, davanın ne şekilde tanımlandığına ve işlem gördüğüne yönelik farklılıklar nedeniyle değişebilir.⁵⁰ Aynı zamanda, "hâkim zamanı"nın nasıl hesaplandığına da oldukça farklılıklar söz konusudur.⁵¹ Son olarak, kullanılan yöntemin ayrıntılarında da büyük farklılıklar bulunmaktadır.⁵²

İsviçre idare mahkemeleri alanında, yazarlar tarafından yürütölen çalışmanın temel bulgularından birisi de; kantonlardaki en yüksek idare mahkemeleri de dâhil olmak üzere, İsviçre'deki idarî yargı sisteminin düzenlenmesinin, araştırma projesinin başlangıcında tahmin edilenden çok daha çeşitli olmasıdır.⁵³ Bu farklılık, İsviçre genelinin ortalama değerlerinin karşılaştırmasında, özellikle küçük ve kırsal kantonlardan elde edilen değerlere bağlı olarak bir çarpıklığın ortaya çıkabileceğine yönelik varsayıma neden olmuştur. Küçük ve kırsal kantonların, (özellikle Appenzell-Innerrhoden, Appenzell-Ausserrhoden, Nidwalden, Obwalden ve Uri) kısmî-zamanlı hâkimleri yaygın biçimde kullanan idare mahkemeleri bulunmaktadır. Ayrıca, her bir kategoride yer alan dava sayıları esasen kentsel alanlardaki ya da hem kentsel ve kırsal

---

⁴⁹ Kaynak; Ostrom & Kauder, yukarıdaki dipnot 30, sayfa 95; öyle görünüyor ki, aynı istatistiksel sistemi kullanarak federal bölge mahkemeleri arasında bir kıyas noktası belirlemek o kadar da kolay değil. Kaynak; Meierhoefer ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 13, sayfa 13 - 20.

⁵⁰ Kaynak; Ostrom & Kauder, yukarıdaki dipnot 30, sayfa 95.

⁵¹ Kaynak; Ostrom & Kauder, yukarıdaki dipnot 30, sayfa 95 ve devamı.

⁵² Kaynak; Hurst, yukarıdaki dipnot 33, sayfa 5.

⁵³ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki dipnot 18, sayfa 424 ve devamı.

hem de yörekonti bulunan kantonlarınkinden farklıdır. Çeşitli kantonlarda (özellikle Basel-Stadt, Schaffhausen, Solothurn), hâkimlerin temel seviyede bütün dava türleri bakımından tecrübe sahibi olabilmeleri için, daha üst seviyede olan idari ve sosyal güvenlik kararlarının tamamı, medeni hukuk ve ceza davalarında olduğu gibi, Canton Yüksek Mahkemesi tarafından yayımlanmaktadır. Dava kategorisi başına düşen az işyükü dikkate alındığında, toplam işyükünü düzgün bir şekilde öngörmek nadiren mümkün olacaktır.

5. Son Söz

Davayükü yönetiminin ve özellikle de ağırlıklı davayükü sisteminin bu özet değerlendirmesi göstermektedir ki; ilk olarak, ağırlıklı davayükü oldukça uzun bir zamandır gerek Avrupa Kıtasında gerekse de ABD’de düzenli olarak çalışma ve araştırmalara konu olmaktadır. ABD, özellikle, ağırlıklı davayükü konusunda uzun dönem tecrübesine sahiptir. İkinci olarak, bu değerlendirme göstermektedir ki, yargı görevlilerinin ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla davayükü çalışmalarında ve ağırlıklı davayükünün kullanımında oldukça çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bir literatür taraması açıkça gösterecektir ki, davayükü ölçümüne bütüncül bir yaklaşımın olmaması, muhtemelen yakın gelecekte bu yöntemin tercih edilen bir yöntem ve hatta bir tür iyi uygulama standardı olarak belirmesine yol açacaktır.⁵⁴

143

Yöntemlerdeki bu farklılık, bir mahkemede yargısal kaynakların tahsis edilmesi ve dosya dağıtımının yapılabilmesi amacıyla ağırlıklı davayükünün kullanımını imkânsız hale getirmez. Çoğu durumda yöntemler, mahkemelerin ihtiyaçları ve yasal düzenlemelerin gereklilikleri ile uygun düşer; pek çok amaç bakımından da, normalde bir mahkeme ya da bir eyaletle sınırlandırılmış davayükü sisteminde çalışmak yeterli olacaktır. Kaynakların tahsisi bakımından, verilerde ayrıntılı bir kesinlik gerekli değildir: toplam üç ya da dört genel alt dava türüne ayrılmış yaklaşık değerlerin kabaca bir derecelendirmesinin kullanılması yeterli olacaktır.⁵⁵

Bununla birlikte, mahkemelerin etkililiği ve etkinliği ile karşılaştırma ihtiyacı söz konusu olduğunda ise, davayükü yöntemlerinin -en azın-

---

⁵⁴ Kaynak; aynı bulgulara Hurst tarafından da ulaşılmıştır, yukarıdaki not 33, sayfa 5.

⁵⁵ Kaynak; Lienhard & Kettiger, yukarıdaki not 18, sayfa 434 ve devamı.

dan ulusal seviyede- standartlaştırılmasına ihtiyaç duyulacaktır. Bu standartlaşmayı başarabilmek için, çok sayıda araştırmanın yapılmış olmasına ihtiyaç bulunmaktadır ve mevcut bilgilerin uluslararası bir proje ile bir havuzda toplanması gerekli olacaktır.

*

KAYNAKLAR⁵⁶

A. Lienhard & D. Kettiger, 'Geschäftslastbewirtschaftung bei den Gerichten', 2009.

A. Lienhard, İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi: Yönetim Mekanizmasının Anayasal Bir Değerlendirmesi (The Swiss Federal Supreme Court: A Constitutional Assessment of Management Mechanisms), 2008.

A. Lienhard, Yönetici Kontrolü ve Mahkeme Yönetimi (Supervisory Control and Court Management), 2009, Uluslararası Mahkeme Yönetimi Dergisi 2, (International Journal for Court Administration 2), no. 1; Ph. Langbroek & B. Mahoney, Etkili Mahkeme Yönetiminin Önemi (The Importance of effective Court Administration), 2001.

A.B. Aikman ve diğerkleri, Florida'da Hâkimlik İhtiyaçları Sürecinin Dizayn Edilmesi (Designing a Judgeship Needs Process for Florida), Gryphon Danışma Hizmetleri (Gryphon Consulting Services), 1998.

A.M. Bickel, Yüksek Mahkemenin Davayüğü ve Bu Konuda Ne Yapılabileceği (Caseload of the Supreme Court and what, if Anything, to do About It), 1973.

B. Ostrom & N. Kauder, (Eyalet Mahkemelerinin İşinin Değerlendirilmesi (Examining the Work of State Courts) 1997.

B.S. Meierhoefer ve diğerkleri, 1972'den 1983'e Bölge Mahkemelerinde Davayüğü Deneyimleri: Bir Hazırlık Analizi (The Caseload Experiences of the District Courts from 1972 to 1983: A Preliminary Analysis), FJC Personel Çalışması (FJC Staff Paper), Federal Yargısal Merkez (Federal Judicial Center) 1985.

Bericht vom 10 Ağustos 2001 der Parlamentarischen Verwaltungskontrolstelle vom 10 Ağustos 2001 zuhanden der Geschäftsprüfungskommission des Ständerates, BBl 2002, 7641 ve devamı.

---

⁵⁶ Çevirmen tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Dergimizce makale sonuna eklenmiştir.

Bundesrechtsanwaltskammer (ed.), Tatsachen zur Reform der Zivilgerichtsbarkeit, Cilt: II, 1974.

Bundesrechtsanwaltskammer (ed.), Tatsachen zur Reform der Zivilgerichtsbarkeit, Cilt I, 1974.

D. Kettiger, 'Wirkungsorientierte Verwaltungsführung in der Justiz: Ausgangslage – Entwicklung – Thesen', D. Kettiger (editör), 'Wirkungsorientierte Verwaltungsführung in der Justizein Balanceakt zwischen Effizienz und Rechtsstaatlichkeit', 2003.

G.Y. Ng, Yargısal Organizasyonların Kalitesi ve Kontroller ve Denge (Quality of Judicial Organisation and Checks and Balances), 2007.

H. Hurst, (Genç Yargılama Sistemi Personeli İçin İşyükü Ölçümü: Uygulama ve İhtiyaçlar (Workload Measurement for Juvenile Justice System Personnel: Practices and needs), 1999.

J. Jacoby, Savcılar İçin Davayükü Sistemleri (Caseweighting Systems for Prosecutors), Rehberler ve Yöntemler (Guidelines and Procedures), 1987.

Ostrom ve diğeri, Florida Delfi-temelli Ağırlıklı Davayükü Projesi (Florida Delphi-based Weighted Caseload Project), Projenin Geçmişi (History of the Project), 2000.

R. Klopfer, Neue Zürcher Zeitung, 20 Haziran 2005.

R. Zwiesele & R. Bender, 'Betriebswirtschaftliche Methoden und Vorschläge zur Verbesserung der Justizorganisation', in R. Bender (ed.), Tatsachenforschung in der Justiz, 1972.

St. Caylor, Hâkimlerin İhtiyaçlarının Ölçülmesi (Measuring the Need for Judges), 2000.

St. Henley & J. H. Suhr, Mahkemelerin İdaresi, Bağımsızlığı ve Hesapverebilirliğinde Mahkeme Yönetiminin Rolü (The Role of Court Administration in the Management, Independence, and Accountability of Courts), 2004, Florida Barosu Dergisi (The Florida Bar Journal) 78, no. 3.

St. Stenz, Sınırlı Yargı Mahkemelerinde Ağırlıklı Davayükü Çalışmalarının Geliştirmek (Improving Weighted Caseload Studies in Limited Jurisdiction Courts), 1988-1989 Yargı Sistemi Dergisi (The Justice System Journal13).

T. Dalton & J.M. Singer, Bir Hacim Sorunu: Hiyerarşik Çizgi Modellemesinin Kullanılarak Mahkeme Etkililiğinin Bir Anaslı (A Matter of

Size: An Analyse of Court Efficiency Using Hierarchical Linear Modelling), Çalışma belgesi, 2009.

V.E. Flango ve diğerleri, Hâkimlerin ve Mahkeme Yardımcı Personelinin İhtiyaçlarının Belirlenmesi (Assessing the Need for Judges and Court Support Staff,) Devlet Mahkemeleri Milli Merkezi (National Center for state Courts), 1996.

V.E. Flango ve diğerleri, Eyaletler Hâkimlerin İhtiyaçlarını Nasıl Belirler (How do States Determine the Need for Judges, 1993.

Wisconsin, Eyalet Mahkemeleri Ofisi (State Courts Office) Yöneticisi, Yargısal İhtiyaçlar Değerlendirmesi (Judicial Needs Assessment 2006), Sonuç Raporu (Final Report).

Yargının Etkililiği Avrupa Komisyonu (European Commission for the Efficiency of Justice - CEPEJ), Avrupa Yargı Sistemleri, (European judicial systems), 2008.